



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 573/2017-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. septembra 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Michalom Slameňom, Šoltésovej 11, Martin, pre namietané porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 Co 390/2016 z 31. januára 2017 a takto

### **r o z h o d o l :**

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. mája 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“) vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského

súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 390/2016 z 31. januára 2017 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka podala na Okresnom súde Martin (ďalej len „okresný súd“) žalobu, ktorou sa domáhala určenia, že vlastníkom v žalobe špecifikovaných nehnuteľností je žalovaná v 1. rade, určenia, že kúpna zmluva uzatvorená medzi odporcami v 2. a 3. rade a odporcom v 5. rade je neplatná, a určenia, že záložné právo v prospech odporcu v 4. rade neexistuje (ďalej len „určovacia žaloba“).

Dôvod podania určovacej žaloby bol nasledujúci. Sťažovateľka poskytla žalovanej v 1. rade pôžičku. Tá jej pôžičku nevrátila. Na základe uvedeného podala žalobu, ktorou sa domáhala vrátenia pôžičky. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 7 C 212/09 z 18. januára 2010 priznal sťažovateľke právo na zaplatenie istiny aj s príslušenstvom.

Žalovaná v 1. rade si povinnosť vrátiť požičané napriek tomu nesplnila. Sťažovateľka teda podala návrh na vykonanie exekúcie na majetku povinnej (žalovanej v 1. rade). Podľa súčasného stavu exekučného konania povinná nemá žiaden majetok, z ktorého by bolo možné uspokojiť nárok sťažovateľky.

Žalovaná v 1. rade sa k svojej nemajetnosti dopracovala prevodom v určovacej žalobe špecifikovaných nehnuteľností na žalovaných v 2. a 3. rade na základe kúpnej zmluvy z 21. októbra 2009 (ďalej len „kúpna zmluva“). Tí následne uzatvorili s odporcom v 4. rade zmluvu o zriadení záložného práva a previedli v určovacej žalobe špecifikované nehnuteľnosti na žalovaného v 5. rade – manžela žalovanej v 1. rade. K prevodu nehnuteľností došlo v priebehu konania, v ktorom sa sťažovateľka domáhala vrátenia pôžičky (sp. zn. 7 C 212/09).

Vzhľadom na už uvedené sťažovateľka podala na Okresnej prokuratúre Martin trestné oznámenie. Žalovaná v 1. rade bola rozsudkom okresného súdu sp. zn. 3 T 158/2012 uznaná vinnou zo spáchania prečinu poškodzovania veriteľa podľa § 239 ods. 1 písm. a)

zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v rozhodujúcom znení (ďalej aj „Trestný zákon“). Uvedený rozsudok je právoplatný (od 26. novembra 2013).

Okresný súd určovaciu žalobu zamietol (rozsudok okresného súdu sp. zn. 7 C 191/14 z 12. októbra 2015). Bol toho názoru, že už popísaný skutkový stav bol preukázaný. Dôvodom zamietnutia určovacej žaloby bol názor, podľa ktorého mala sťažovateľka podľa § 42a zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v rozhodujúcom znení (ďalej len „Občiansky zákonník“) kúpnej zmluve odporovať v 3-ročnej prekluzívnej lehote. Skutočnosť, že sťažovateľka kúpnej zmluve odporovať v lehote nestihla, nebola v konaní spornou.

Proti rozsudku okresného súdu sa sťažovateľka odvolala. V odvolaní namietala, že odporovateľnosť právneho úkonu zakladá *per se* iba stav relatívnej neúčinnosti právneho úkonu. V prípade absolútne neplatného právneho úkonu (za taký ona kúpnu zmluvu považuje) nemožno vysloviť jeho odporovateľnosť, keďže odporovateľným môže byť len platný právny úkon.

Krajský súd vydal napadnuté rozhodnutie, ktorým rozsudok okresného súdu sp. zn. 7 C 191/14 z 12. októbra 2015 potvrdil. Poukázal na to, že v konaní bolo preukázané, že k ukracujúcemu úkonu došlo. Stotožnil sa však s názorom okresného súdu, že kúpnej zmluve bolo treba odporovať v 3-ročnej prekluzívnej lehote, a poukázal na zásadu „*vigilantibus iura scripta sunt*“. Podľa názoru krajského súdu sťažovateľka podala určovaciu žalobu výlučne z dôvodu zmeškania 3-ročnej prekluzívnej lehoty.

Sťažovateľka podanou sťažnosťou namieta, že žalovaná v 1. rade spáchala uzatvorením kúpnej zmluvy trestný čin. *Ergo* konala v rozpore s Trestným zákonom a tým aj v rozpore s dobrými mravmi. Preto má byť kúpna zmluva absolútne neplatným právnym úkonom. Podľa sťažovateľky „*výkon práva v rozpore s dobrými mravmi znamená súčasne i zneužitie subjektívneho práva. Ide o taký výkon práva, ktorého cieľom je poškodiť iného. Konanie, ktoré je šikanózne alebo ktoré je zneužitím práva, je v rozpore s dobrými mravmi, a preto mu možno odoprieť ochranu. (Ro NS ČR zo 7. 9. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1567/2004).*

*Zneužitiu práva súd nemôže a nesmie poskytnúť právnu ochranu, a to ani v tom prípade, že sa prípad navonok javí ako riadne uplatnenie subjektívneho práva.“. Keďže podľa názoru sťažovateľky je kúpna zmluva absolútne neplatná, potom zo zásady „*nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet*“ vyplýva, že neplatné sú všetky nasledujúce právne úkony.*

*Sťažovateľka poukazuje v sťažnosti aj na judikatúru ústavného súdu. Tvrdí, že „neplatným absolútne či relatívne právnym úkonom nemožno odporovať, pretože tieto nie sú v dôsledku neplatnosti účinné, a cieľ sledovaný žalobou z odporovateľnosti sa preto nedá vôbec dosiahnuť. Rozhodnutie ÚS II 302/2010, IV ÚS 504/2011.“.*

Na základe uvedeného sťažovateľka v petite sťažnosti žiada, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co 390/2016 z 31. januára 2017 bolo porušené jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie a úhradu trov konania.

Sťažovateľka tiež žiada odložiť vykonateľnosť rozsudku krajského súdu sp. zn. 5 Co 390/2016 z 31. januára 2017 v spojení s rozsudkom okresného súdu sp. zn. 7 C 191/14 z 12. októbra 2015 v spojení s opravným uznesením sp. zn. 7 C 191/2014 z 31. augusta 2016 vo výroku o trovách konania, a to až do právoplatného rozhodnutia vo veci samej. Požiadavku na odklad vykonateľnosti bližšie neodôvodňuje.

## II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistujú zásadné odlišnosti (m. m. II. ÚS 71/97), čo umožňuje, aby sa ich namietané porušenie preskúmavalo spoločne.

Podstatou výhrad sťažovateľky je, že konanie žalovanej v 1. rade hodnotí ako vysoko amorálne. Je si vedomá toho, že prekluzívnu lehotu na odporovanie kúpnej zmluve nestihla. Napriek tomu cíti krivdu, keďže vo veci k spáchaniu trestného činu došlo a súdy jej neposkytli ochranu, ktorá jej podľa jej názoru náleží. Z uvedeného dôvodu sa na základe odkazu na amorálnosť konania žalovanej v 1. rade dovoľáva ochrany prostredníctvom vyslovenia absolútnej neplatnosti kúpnej zmluvy (§ 39 Občianskeho zákonníka), čo by celú vzniknutú situáciu vyriešilo v jej prospech.

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy právneho poriadku Slovenskej republiky. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma (II. ÚS 249/2011).

Ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane uvádza, že mu v zásade neprislúcha hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia veci všeobecnými súdmi, pretože nie je prieskumným súdom, resp. nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti. Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Povinnosť chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni patrí teda predovšetkým všeobecným súdom. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti, ktorou sa namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím všeobecného súdu, sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä z toho

hľadiska, či závery všeobecných súdov vyjadrené v napadnutom rozhodnutí sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne alebo svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

Podľa § 39 Občianskeho zákonníka neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.

Podľa § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka veriteľ sa môže domáhať, aby súd určil, že dlžníkove právne úkony podľa odsekov 2 až 5, ak ukracujú uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky, sú voči nemu právne neúčinné.

Podľa § 42 ods. 2 Občianskeho zákonníka odporovať možno právnomu úkonu, ktorý dlžník urobil v posledných troch rokoch v úmysle ukrátiť svojho veriteľa...

Ako už bolo uvedené, úlohou všeobecných súdov bolo rozhodnúť vec v súlade s princípmi spravodlivého procesu.

Sťažovateľke nemožno uprieť pocit krivdy. Žalovanej v 1. rade poskytla pôžičku, ktorá jej nebola vrátená. Žalovaná v 1. rade sa následne zbavila majetku, čím sa uspokojenie nároku sťažovateľky stáva otáznym. Z uhla pohľadu sťažovateľky nie je potrebné podrobnejšie sa venovať pojmu spravodlivosti.

Z uhla pohľadu žalovanej v 1. rade sťažovateľka chce uspokojiť súdmi priznaný nárok na vrátenie sumy približne 8 000 € s prílušenstvom (ústavný súd nemá k dispozícii kópiu rozhodnutia, ktorým bola žalovaná v 1. rade zaviazaná na vrátenie pôžičky) predajom rodinného domu (a k nemu prislúchajúcich pozemkov). Aj z pohľadu protihodnoty – exekvovanie rodinného domu a požičanie sumy 8 000 € – je možné tiež viesť debatu o spravodlivosti.

Zároveň je potrebné tiež povedať, že právny poriadok poskytoval sťažovateľke možnosť zamedzenia vzniku celej situácie. Všeobecné súdy jej správne vytkli, že pokiaľ

23. septembra 2010 podala na Okresnej prokuratúre Martin trestné oznámenie pre konanie žalovanej v 1. rade (kúpna zmluva bola z 21. októbra 2009 a jej vklad bol povolený správou katastra 1. decembra 2009), vedela o právnom úkone, ktorému bolo treba odporovať včas (porovnaj § 42a Občianskeho zákonníka). Jej pohľadávka mala v 3-ročnej prekluzívnej lehote aj silu judikovaného práva (sťažovateľka uvádza, že žalovaná v 1. rade bola právoplatným a vykonateľným rozsudkom okresného súdu sp. zn. 7 C 212/09 z 18. januára 2010 zaviazaná na zaplatenie istiny s príslušenstvom). V rovine civilnej teda sťažovateľka len nevyužila možnosť obrany.

V rovine trestnej došlo k podaniu trestného oznámenia až v čase, keď už bol prevod nehnuteľností, uskutočnený na základe kúpnej zmluvy, príslušnou správou katastra povolený. Na zaistenie nároku poškodeného (§ 50 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v rozhodujúcom znení) bolo teda neskoro.

Ústavný súd ďalej konštatuje, že predmetom sťažnosti nie je posúdenie právnej relevancie dôvodu, pre ktorý sťažovateľka nevyužila priestor poskytovaný právnym poriadkom na jej obranu (t. j. dôvodu, pre ktorý nedodržala prekluzívnu lehotu na odporovanie kúpnej zmluve podľa § 42a Občianskeho zákonníka). Sťažovateľka dôvod svojho nekonania neuvádza a jeho posúdenie sťažnosťou nenapáda. Namiesto toho predkladá ústavnému súdu tézu o tom, že spáchanie trestného činu je amorálne a z toho dôvodu, keďže Občiansky zákonník právny úkon, ktorý sa prieči dobrým mravom, sankcionuje neplatnosťou (§ 39 Občianskeho zákonníka), je potrebné uzavretie kúpnej zmluvy považovať za absolútne neplatný právny úkon, resp. minimálne za zneužitie práva, a nepriznať mu právnu ochranu. Ustanovenie § 42a Občianskeho zákonníka týmto spôsobom bagatelizuje.

Dôvod, pre ktorý sťažovateľka nedodržala prekluzívnu lehotu na odporovanie kúpnej zmluve, bol podľa názoru ústavného súdu v posudzovanom prípade okolnosťou rozhodujúcou pre spravodlivé posúdenie veci.

Na zreteli je treba mať to, že úlohou ústavného súdu v konaní o sťažnostiach nie je prejednanie výkladu právnej úpravy, ale v rámci konkrétnych okolností prípadu jeho kontrola *ex post* z pohľadu zachovania spravodlivosti konania ako celku. Ústavný súd preto *a priori* nevyklučuje sankcionovanie takého právneho úkonu, ktorý sa svojím obsahom alebo účelom prieči dobrým mravom neplatnosťou (§ 39 Občianskeho zákonníka). Ústavný súd nevyklučuje ani nepriznanie ochrany zneužitiu práva. Avšak jeho úlohou je posúdiť, či by aplikácia § 39 Občianskeho zákonníka viedla v posudzovanom prípade vzhľadom na jeho okolnosti k zachovaniu spravodlivosti súdneho konania ako celku.

Určujúcim z pohľadu spravodlivosti celej veci sťažovateľky nie je len to, že jej nebola vrátená pôžička a že žalovaná v 1. rade spáchala predajom nehnuteľností trestný čin (teda oprávnený a subjektívny pocit krivdy). Netreba tiež zabúdať na to, že tieto okolnosti sú predmetom iných konaní a že všetky tieto konania splnili svojho účel (nárok na vrátenie pôžičky bol právoplatne judikovaný a žalovaná v 1. rade bola zo spáchania trestného činu uznaná vinnou).

Z pohľadu napadnutého konania (rozhodnutia) je určujúcim pocit nespravodlivosti vyplývajúci z názoru krajského súdu uvedeného v napadnutom rozhodnutí. Podľa neho sťažovateľka kúpnej zmluve včas neodporovala, aj keď o ukracujúcom právnom úkone vedela. Odporovanie kúpnej zmluve včas bol však v okolnostiach prípadu úkon spôsobilý odvrátiť vznik neželaného stavu. Pomerne neskorému podaniu trestného oznámenia sa ústavný súd nevenuje, keďže sťažovateľka sa mohla o predaji nehnuteľností dozvedieť napríklad až z katastrálneho portálu (t. j. príliš neskoro na zamedzenie predaju týmto spôsobom).

Podľa názoru ústavného súdu právny poriadok poskytoval sťažovateľke priestor na odvrátenie neželaného stavu (§42a Občianskeho zákonníka). Sťažovateľka z nevedeného dôvodu v prejednávanej veci nekonala včas. Okolnosti, ktoré by relevantne vysvetlili a ospravedlnili jej nekonanie, neboli v prípade vôbec tvrdené (zo sťažnosti a jej príloh nevyplývajú) a ich posúdenie preto nemohlo byť sťažnosťou napadnuté. Nekonanie sťažovateľky tak v celom prípade ostáva v rovine správania „bezdôvodného“.

Jej správaniu ale tiež nie je spravodlivé priznávať právnu ochranu v podobe zásahu do vecí prostredníctvom § 39 Občianskeho zákonníka bezdôvodne. Z pohľadu súdenia je práve pravdivé a podrobné poznanie konania subjektov práva základným predpokladom vedúcim k dosiahnutiu spravodlivosti. Z uvedených dôvodov je ústavný súd toho názoru, že za predostretých okolností nebolo nevyhnutné siahť po § 39 Občianskeho zákonníka na účel korekcie celkovej spravodlivosti napadnutého rozhodnutia napriek tomu, že takú možnosť vopred nevylučuje.

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd odmietol sťažnosť v zmysle § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Keďže ústavný súd odmietol sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v petite sťažnosti (vydanie predbežného opatrenia, zrušenie napadnutého rozhodnutia, vrátenie vecí na ďalšie konanie a priznanie náhrady trov konania).

Podľa § 31 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa k rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudcu Rudolfa Tkáčika.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. septembra 2017